

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
TUZLANSKI KANTON
GRAD GRAČANICA
JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD
G R A Č A N I C A**

*Gračanica, Ul. Armije BiH bb; Tel.: +387 35 703-144, 702-566, Fax: +387 35 702-566;
e-mail: csr.gracanica@gmail.com*

**INFORMACIJA
O STARIM I IZNEMOGLIM LICIMA
U STANJU SOCIJALNE POTREBE
NA PODRUČJU GRADA GRAČANICA**

Gračanica, septembar 2022. godine

SADRŽAJ

SADRŽAJ

STRANA

1.UVOD.....	3
1.1.Proces starenja.....	3
1.2. Pravni okvir.....	4
2.SOCIJALNA ZAŠTITA STARIH LICA.....	5
3. ULOGA CENTRA ZA SOCIJALNI RAD U ZAŠTITI STARIH LICA.....	5
3.1. Stalna novčana pomoć.....	6
3.2. Tjelesno oštećenje organizma.....	7
3.3. Smještaj starih lica u hraniteljsku porodicu.....	8
3.4. Smještaj starih lica u ustanovu socijalne zaštite.....	9
3.5. Jednokratne novčane pomoći.....	10
3.6. Zdravstveno osiguranje.....	10
4. SARADNJA JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD SA DRUGIM SUBJEKTIMA.....	11
4.1. UDRUŽENJE PENZIONERA/UMIROVLJENIKA GRADA GRAČANICA.....	11
4.2. CRVENI KRIŽ GRADA GRAČANICA.....	12
4.3. HO„MERHAMET“MDD FBiH, REGIONALNI ODBOR TUZLA OSNOVNI ODBOR GRAČANICA	12
4.4. MFS-EMMAUS DOBOJ-ISTOK.....	13
4.5.DZ GRAČANICA CENTAR ZA MENTALNO ZDRAVLJE-CMZ.....	14
4.6.FZ PIO/MIO MOSTAR KAS TUZLA -POSLOVNICA GRAČANICA.....	15
5. ZAKLJUČAK.....	15

1.UVOD

1.1. Proces starenja

Savremeni uslovi života i znatno promjenjeni standardi medicinskih usluga u savremenom svijetu uopšte, pa i kod nas dovode do znatnog produženja životnog vijeka čovjeka, a istovremeno i do starenja stanovništva.

Starenje je prirodan proces, normalna fiziološka pojava koja traje čitav život i doživljava ga svako živo biće. Podrazumijeva fiziološki pad fizičkih i mentalnih sposobnosti.

Postoje brojne teorije koje pokušavaju objasniti starenje i pobliže opisati načine na koje se ono može poboljšati. Iako se one preklapaju u brojnim aspektima, postoje nesuglasice vezane uz uspješnost starenja. Naime, koncept uspješnog starenja je iznimno heterogen i samim time ga je vrlo teško definisati. Uspješno starenje je iznimno subjektivan pojam, koji može biti individualno definisan za svakog pojedinca. Međutim, iako postoje odstupanja, većina se teorija slaže da je za uspješno starenje potrebno kvalitetno održavanje tjelesnih sposobnosti, smanjenje rizika za razvoj bolesti ili invaliditeta, i nastavak sudjelovanja starijih osoba u životnim odlukama.

Starenje je normalan fiziološki proces koji počinje odmah nakon rođenja, nepovratan je, traje godinama i u pojedinaca napreduje različitom brzinom. Prvi znaci starenja vidljivi su već između 40. i 50. godine života, kada fizičke funkcije polako, neprimjetno počinju opadati, a psihičke sposobnosti se počinju mijenjati.

Osnovna promjena koja označava promjene u smislu starenja je smrt većeg broja stanica u organima, koje se više ne obnavljaju brzinom kojom nestaju. To se opaža u tkivu pojedinih unutarnjih organa koji se smanjuju, a tako se smanjuje i gubi njihova funkcija. Proces traje godinama, svi organi u tijelu postupno rade slabije, smanjuju se vitalne funkcije kao što su kapacitet pluća, rad srca – srčani mišić slabi kao pumpa, krvne žile su promijenjene, cirkulacija je sporija i nedostatna.

Prirodni procesi starenja dovode i do promjena na mozgu. Propada stanično tkivo, izražene su promjene na krvnim žilama – “vaskularna atrofija“. Sve te promjene kroz niz godina dovode do uočljivih promjena lika i tijela osobe koja stari. Starenje je proces opadanja funkcija organizma, za razliku od starosti koja je posljednja faza života. Kvaliteta života osoba treće životne dobi u velikoj je mjeri određena faktorima kao što su: zdravlje, finansije, socijalni kontakti, aktivnosti i opće zadovoljstvo životom.

Starost predstavlja razdoblje u čovjekovom vijeku i može se definisati kroz međudjelovanje kronološke dobi, socijalnih uloga te preostalih funkcionalnih sposobnosti. Kroz proces starenja se događaju razne tjelesne i psihološke promjene.

Socijalne promjene koje se događaju u starosti vezane su uz penzionisanje, odnose u porodici, odnose s prijateljima, prilagodbu na smještaj i slično. Pensionisanje može imati negativne

aspekte za osobe koje su svoj posao voljele i vidjele u njemu smisao života, kao i za one kojima se prihodi drastično smanje. Pozitivno ga doživljavaju osobe kojima je posao bio teret ili imaju hobi koji je zanimljiviji od samog posla. Sljedeći stresan događaj je smrt supruga ili supruge koja izaziva tugovanje. Svaka osoba ga proživljava na svoj način i trajanje istog je individualno. Pojam koji se često veže uz starenje je usamljenost. O ovom terminu nema jednoznačnog zaključka. Neki izvori navode da je veliki problem, a neki da postoji više predrasuda o njemu nego činjenica koje se mogu potkrijepiti.

Prijatelji, susjedi i zajednica su bitni starijim osobama te im olakšavaju ovo razdoblje, ukoliko su veze kvalitetne. Smještaj u starački dom može biti veliki stres i negativno iskustvo ukoliko se osoba za njega ne pripremi na vrijeme.

Većina starih lica se uspješno prilagođava promjenama koje im donosi starost. Međutim, ima i onih starih lica kod kojih dolazi do mnogih problema socijalne i psihološke, medicinske, ekonomske i druge prirode.

Mentalno zdravlje sastavni je dio zdravlja. Može se reći da nema zdravlja bez mentalnog zdravlja. Zbog savremenog, užurbanog načina života, mentalno zdravlje postaje sve zastupljenija tema brojnih istraživanja. Područje koje je i dalje nedovoljno istraženo je upravo mentalno zdravlje osoba starije životne dobi, iako populacija starijih osoba predstavlja sve veći udio u ukupnom stanovništvu. Osobe starije životne dobi ističu se kao jedna od skupina s većim rizikom nastanka problema mentalnog zdravlja, obzirom na često gubljenje važnih uloga i osoba u životu.

Poseban naglasak stavlja se na individualnost i osnaživanje svake osobe kako bi aktivnim sudjelovanjem u zajednici očuvali svoje mentalno zdravlje.

1.2. Pravni okvir

JU Centar za socijalni rad u svom radu u postupku priznavanja prava starim licima i zaštiti starih lica primjenjuje zakonske propise:

1.Zakon o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom FBiH („Sl.Novine FBiH“ broj: 36/99, 54/04, 39/06, 14/09

2.Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodica sa djecom TK-a („Sl.Novine TK“ broj: 12/00, 5/02, 13/03, 8/06, 11/09, 17/11, 11/15)

3.Porodični zakon FBiH („Sl.Novine FBiH“ broj 35/05, 31/14)

4.Zakon o zdravstvenom osiguranju FBiH („Sl. Novine FBiH“ broj: 30/97, 7/02, 7/08, 48/11)

5.Zakon o zaštiti od nasilja u porodici („Sl.Novine FBiH“ broj:22/05,20/13)

6.Zakon o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama („Sl.Novine FBiH“ broj: 37/01,40/02,52/11)

2. SOCIJALNA ZAŠTITA STARIH LICA

Zaštita starih lica predstavlja sastavni dio socijalnog rada i socijalne zaštite i cjelokupne društvene brige.

Zaštita starih lica regulisana je putem stavljanja pod starateljstvo, tj. lišenja poslovne sposobnosti starog lica u slučaju da nastupi nesposobnost za rasuđivanje. Mjere zaštite zavise od toga da nesposobnost može da varira tokom vremena. Mjere zaštite starog lica ne treba automatski da liše konkretno lice prava da glasa, da sačinjava testament, da se saglasi ili odbije pristanak za bilo koju intervenciju kada je u pitanju zaštita zdravlja ili da odlučuje o drugim pitanjima ličnog karaktera u bilo koje vrijeme kada to njegova sposobnost dozvoljava. Pri izboru i primjeni mjera zaštite starog nesposobnog lica vodi se računa o njegovim ranijim i sadašnjim željama ukoliko je to moguće i istim se poklanja dužna pažnja.

Zaštita starih lica ima za cilj da se sistemom mjera i aktivnosti pomogne ovoj kategoriji građana kako bi preostali dio života proveli u što kvalitetnijem zadovoljavanju svojih potreba.

Stara lica, kao i svi ostali, imaju osnovna prava koja moraju biti zaštićena zakonom. Iako mnogi međunarodni sporazumi i domaći zakoni garantuju osnovna ljudska prava starih lica, u praksi često izostaje zaštita njihovih prava u punom obimu.

3. ULOGA CENTRA ZA SOCIJALNI RAD U ZAŠTITI STARIH LICA

Staro lice bez porodičnog staranja je lice preko 65 godina života, koje nema članove porodice koji su po zakonu obavezni da ga izdržavaju ili ako ih ima da ta lica nisu u mogućnosti da izvršavaju obavezu izdržavanja.

Zaštita starih lica putem Centra za socijalni rad ogleda se u direktnom radu sa starim licima na terenu, u samoj ustanovi, postupanju po različitim dojavama od strane građana koji dostavljaju informacije o starim licima koji su u stanju socijalne potrebe.

Socijalna zaštita starim licima pruža se kroz priznavanje prava na:

- Stalnu novčanu pomoć,
- Ličnu invalidninu i dodatak za pomoć i njegu od strane drugog lica,
- Jednokratne i povremene novčane pomoći,
- Smještaj starih lica u hraniteljsku porodicu,
- Smještaj starih lica u ustanovu socijalne zaštite,
- Zdravstveno osiguranje.

JU Centar za socijalni rad pruža i određene vidove pomoći starim licima kao što su: uspostavljanje porodičnih odnosa sa porodicom, primjena mjera starateljstva kojim se štiti ličnost i imovina lica koja zbog zdravstvenog stanja nisu u mogućnosti da štite svoja prava i interese.

Centar za socijalni rad osim ovih vidova pomoći priznaje pravo na subvenciju električne energije, pruža pomoć u namirnicama i sredstvima za higijenu, pomoć kod nabavke higijenskog materijala za stara nepokretna lica, regulisanje prava na penziju, pomoć u prikupljanju određene dokumentacije, savjetodavni i savjetovališni rad i dr.

3.1. Stalna novčana pomoć

Pravo na stalnu novčanu pomoć ostvaruje staro lice na način i pod uslovima utvrđenim Federalnim i Kantonalnim Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom.

Prava na stalnu novčanu pomoć imaju stara lica pod uslovom:

a.) Da nemaju dovoljno prihoda za izdržavanje,

Domaćinstvu prihodi nisu dovoljni za izdržavanje ako ukupna primanja po jednom članu domaćinstva mjesečno ne prelaze 7% prosječne plate. Domaćinstvu koje ima osobu sa invaliditetom i osobu sa stalnim smetnjama u fizičkom ili psihičkom razvoju, prihodi nisu dovoljni za izdržavanje ako ukupna primanja po članu domaćinstva mjesečno ne prelaze 12% prosječne plate.

Ukupan prihod domaćinstva čine prihodi koje članovi domaćinstva ostvare po osnovu:

- Plata i drugih primanja iz radnog odnosa,
- Starosne, invalidske i porodične penzije,
- Poljoprivredne djelatnosti,
- Prianja po propisima boračko-invalidske zaštite i zaštite civilnih žrtava rata,
- Prihoda ostvarenih po osnovu imovinskog prava i dopunskog rada.

b.) Da nemaju članova porodice koji su po zakonu obavezni da ih izdržavaju ili ako ih imaju da ta lica nisu u mogućnosti da izvršavaju obavezu izdržavanja.

Obaveza izdržavanja između srodnika utvrđuje se u skladu sa propisima koji regulišu porodične odnose.

Smatra se da srodnik nije u mogućnosti da izvršava obavezu izdržavanja ukoliko mu prihodi po članu njegovog domaćinstva mjesečno ne prelaze iznos 30% prosječne plate.

Korisnicima stalne novčane pomoći, priznato je pravo na novčanu naknadu, zdravstveno osiguranje, premiju osiguranja i pravo na subvenciju električne energije.

Broj korisnika stalne novčane pomoći – lica preko 65.godina sa 31.08.2022. godine je 139

3.2. Tjelesno oštećenje organizma

Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom („Sl. Novine FBiH“: broj 36/99, 54/04, 39/06, 14/09) „stara lica ostvaruju pravo na ličnu invalidninu, dodatak za pomoć i njegu od strane drugog lica i ortopedski dodatak.

Lica sa invaliditetom, u smislu navedenog Zakona su lica koja su:

- slijepa i slabovidna,
- gluha i nagluha,
- sa poremećajem u govoru i glasu,
- sa tjelesnim oštećenjem i trajnim smetnjama u fizičkom razvoju,
- sa smetnjama u psihičkom razvoju,
- sa kombinovanim smetnjama.

Osobe sa invaliditetom kojima se u postupku medicinskog vještačenja utvrdi oštećenje organizma u visini od 90% ili 100 % oštećenja organizma, a koje to pravo ne ostvaruju po propisima o ratnim vojnim invalidima, penzijsko-invalidskom osiguranju i civilnim žrtvama rata, mogu ostvariti pravo na:

- ličnu invalidninu I-grupa 100% oštećenja organizma

Lica koja ostvare pravo na ličnu invalidninu I grupa su lica koja se prema Nalazu Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja ne mogu samostalno kretati u stanu ili izvan stana, uzimati hranu, oblačiti se, kao i potpuno slijepa lica .

- ličnu invalidninu II-grupa 90% oštećenja organizma

Lica koja ostvare pravo na ličnu invalidninu II grupa su lica sa invaliditetom sa 90% oštećenja organizma koji ne mogu potpuno udovoljiti svojim osnovnim životnim potrebama.

Osobe sa invaliditetom osim lične invalidnine mogu ostvariti pravo na:

- dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica -I grupa
- dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica -II grupa
- ortopedski dodatak

U evidenciji JU Centar za socijalni rad sa 31.08.2022. godine ima 517 starih lica korisnika lične invalidnine.

Od ovog broja 429 starih lica su korisnici prava na pomoć i njegu od strane drugog lica.

Finansiranje novčane naknade je redovno i ostvaruje se u skladu sa Federalnim Zakonom o socijalnoj zaštiti. Sredstva za isplatu priznatih prava na novčanu naknadu obezbjeđuju se iz budžeta Federacije BiH.

3.3. Smještaj starih lica u hraniteljsku porodicu

Smještaj u drugu-hraniteljsku porodicu je pravo iz socijalne zaštite koje mogu ostvariti stara lica koja nisu u mogućnosti da se sama staraju o sebi, a zbog stambenih i porodičnih prilika nemaju mogućnost da im se osigura zaštita na drugi način.

Smještaj u hraniteljsku porodicu se provodi u skladu sa osnovnim principima socijalne zaštite i principima porodičnog okruženja, održivosti socijalnih veza, uključenosti starog lica i najboljeg interesa .

Staro lice ostvaruje osnovnu i specifičnu zaštitu i pomoć u hraniteljskoj porodici koja je njemu poticajno i pozitivno porodično okruženje. Staro lice u hraniteljskoj porodici postaje ravnopravni član hraniteljske porodice.

Smještaj se vrši u lokalnoj zajednici radi održivosti porodičnih i drugih socijalnih veza i očuvanja postignutog nivoa njegove socijalne uključenosti.

Pri utvrđivanju potreba i okolnosti za smještaj starog lica u hraniteljsku porodicu vodi se računa o potrebama starog lica, imajući u vidu individualni plan zaštite.

U svakodnevnom radu „JU Centar za socijalni rad Gračanica“ radi na sprečavanju ili ublažavanju uzroka koji dovode do potrebe smještaja starog lica u hraniteljsku porodicu, zbog narušenih porodičnih odnosa, kao i rješavanju svih drugih problema koji se pojavljuju kao uzrok izmještanja starog lica u hraniteljsku porodicu.

Preventivna podrška starom licu podrazumijeva kombinaciju usluga i savjetodavnog rada.

Osnovni cilj ovakvog vida društvene zaštite i pomoći starim licima jeste što duže odgoditi smještaj starih lica u drugu hraniteljsku porodicu i u ustanovu socijalne zaštite.

O smještaju starih lica u hraniteljsku porodicu kao i o prestanku smještaja Centar za socijalni rad donosi rješenja za lica koja imaju prebivalište na području Grada Gračanica.

Na osnovu rješenja o smještaju u hraniteljsku porodicu, Centar za socijalni rad zaključuje Ugovor o smještaju sa hraniteljem.

Ugovorom se regulišu međusobni odnosi između Centra za socijalni rad i hranitelja: uslovi i rok otkazivanja ugovora, iznos naknade za hranitelja, način isplate naknade za smještaj starog lica.

Nakon smještaja starog lica u drugu porodicu, pruža se pomoć hraniteljskoj porodici i obilaskom porodice održava stalna veza sa smještenim starim licem.

3.4. Smještaj starih lica u ustanove socijalne zaštite

U radu na razrješavanju problema starih lica, Centar za socijalni rad se zalaže za primjenu otvorenih oblika zaštite, polazeći od toga da oni sadrže određene prednosti socio-psihološkog i ekonomskog karaktera u odnosu na smještaj u odgovarajuću ustanovu.

Otvoreni oblik zaštite je humaniji, racionalniji i prihvatljiviji za korisnika i sa manjim obimom sredstava moguće je opslužiti znatno veći broj starih lica.

Na osnovu dosadašnjeg rada u Centru za socijalni rad najveći broj starih lica traže i očekuju organizovanu pomoć u kući a manji broj traži smještaj u ustanovu.

Ovakav rezultat je očekivan s obzirom da u našoj sredini još uvijek postoji otpor prema smještaju u ustanovu .Smještaj u ustanovu se psihološki doživljava kao dom usamljenih, napuštenih i bespomoćnih starih lica.

Smještaj starog lica u ustanovu socijalne zaštite u potpunosti se realizuje kada je staro lice u stanju da izrazi svoju želju, kada se kod njega ne osjeća trag „pritiska“ za odlazak iz porodice, kada je fizički i psihički sačuvan.

U skladu sa Porodičnim zakonom FBiH rješava se i pitanje smještaja u ustanovu za stara lica koja nisu u stanju da izraze svoju želju.

JU Centar za socijalni rad u ime starih lica koja zbog bolesti nisu u mogućnosti da izraze svoju želju, podnosi Općinskom sudu u Gračanici Prijedlog za oduzimanje poslovne sposobnosti za stara lica .

Na osnovu donesenog Rješenja od strane Općinskog suda o oduzetoj poslovnoj sposobnosti u Centru za socijalni rad poslovno nesposobno lice stavlja se pod starateljstvo.

Poslovno nesposobnom licu se imenuje staratelj, u cilju zaštite njegovih prava i imovinskih interesa i rješavanja pitanja smještaja u ustanovu socijalne zaštite.

U prihvatnom Centru Duje na smještaju se nalazi 14 starih lica. To su lica koja nemaju imovine, nemaju prihoda, niti imaju srodnika koji su u mogućnosti da brinu o svojim starim roditeljima niti da učestvuju u snošenju dijela troškova smještaja.

Ministarstvo na osnovu prethodno date saglasnosti Centru za socijalni rad za smještaj starog lica u ustanovu snosi troškove smještaja u skladu sa Ugovorom koji zaključuje sa Prihvatnim Centrom Duje.

3.5. Jednokratne novčane pomoći

Pravo na jednokratnu novčanu pomoć priznaje se starim licima koja su u stanju socijalne potrebe u skladu sa Zakonom i prema ocjeni JU Centar za socijalni rad.

Jednokratna novčana pomoć u 2022. godini može se priznati za staro lice koje živi samo do 270,00 KM.

Starom licu koji živi sa srodnicima u stanju socijalne potrebe jednokratna novčana pomoć može se priznati do 449,00 KM ,cijeneći stanje socijalne potrebe po svakom podnesenom zahtjevu.

Jednokratne novčane pomoći za stara lica odobravaju se za kupovinu lijekova, troškove bolničkog liječenja, obezbjeđenje osnovnih životnih namirnica, kupovinu ogreva, nabavku ortopedskih pomagala.

U Centru za socijalni rad u 2022. godini do 31.08.2022. godine 78 starih lica ostvarilo je pravo na jednokratnu i povremenu novčanu pomoć.

Sredstva za isplatu jednokratnih novčanih pomoći obezbjeđuju se u budžetu Grada Gračanice i u budžetu TK-a.

3.6. Zdravstveno osiguranje

Zakonom o zdravstvenom osiguranju FBiH („Sl.Novine FBiH“ broj: 30/97, 7/02, 70/08, 48/11),regulisana je zdravstvena zaštita.

U skladu sa Zakonom o zdravstvenom osiguranju osobe preko 65.godina života koje nisu osigurane po drugom osnovu imaju pravo na zdravstveno osiguranje.

Na području Grada Gračanica na dan 31.08.2022. godine 273 lica preko 65. godina života ostvarilo je pravo na zdravstveno osiguranje. To su stara lica koja pravo na zdravstveno osiguranje nisu mogla ostvariti po drugom osnovu.

Pravo na zdravstveno osiguranje putem JU Centar za socijalni rad imaju i stara lica korisnici prava na stalnu novčanu pomoć a pod određenim uslovima i članovi njihovog domaćinstva.

Na dan 31.08.2022. godine evidentirana su 134 stara lica - korisnici prava na stalnu novčanu pomoć koji su ostvarili pravo na zdravstveno osiguranje.

Pravo na zdravstveno osiguranje putem Centra za socijalni rad ostvarila su i stara lica smještena u ustanove socijalne zaštite, kao i korisnici prava civilne žrtve rata koji su ostvarili pravo na ličnu invalidninu.

Iako je uvedeno zdravstveno osiguranje za sve osobe iznad 65 godina starosti, stare osobe su u potrebi za nabavkom lijekova i uslugama koje ne mogu ostvariti putem zdravstvenog osiguranja, niti kupiti zbog teške materijalne situacije.

Centar za socijalni rad u skladu sa raspoloživim sredstvima starim osobama koje su u potrebi za specifičnim lijekovima i uslugama koje ne mogu ostvariti putem zdravstvenog osiguranja ,odobrava jednokratne novčane pomoći kako bi na taj način obezbijedili starim licima sredstva za kupovinu potrebnih lijekova i drugih potrebnih sredstava.

Grad Gračanica ima organiziranu primarnu zdravstvenu zaštitu koja je organizirana u Domu zdravlja, privatnim ordinacijama i apotekama, i sekundarnu zdravstvenu zaštitu koja je organizirana u Općoj bolnici dr. Mustafa Beganović Gračanica.

4. SARADNJA JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD SA DRUGIM SUBJEKTIMA

Centar za socijalni rad je tokom 2022. godine kao i prethodnih godina ostvario saradnju sa:

- Udruženjem penzionera/umirovljenika na području Grada Gračanica
- Crvenim križom Grada Gračanica
- Javnom narodnom kuhinjom „Merhamet“ Gračanica
- MFS Emmaus Doboj-Istok
- Centrom za mentalno zdravlje Gračanica
- Zavodom zdravstvenog osiguranja TK-a Poslovnica Gračanica
- FZ PIO/MIO Mostar, Kantonalna služba Tuzla ,Poslovnica Gračanica

Ta saradnja podrazumijeva stalno međusobno informisanje o svim pojavama i događajima i međusobnu koordinaciju u svakodnevnom radu.

Centar za socijalni rad ima dobru saradnju sa mjesnim zajednicama na području našeg Grada, za stara lica koja su se našla u u stanju socijalne potrebe, radi pružanja pomoći starim licima.

U skladu sa Zakonom, u svakodnevnom radu prisutna je saradnja sa građanima, radi unapređivanja socijalne zaštite na području Grada Gračanica.

4.1. UDRUŽENJE PENZIONERA/UMIROVLJENIKA GRADA GRAČANICA

Udruženje penzionera /umirovljenika Gračanica je u periodu 2022.godine podijelilo:

-200 paketa penzionerima u vrijednosti od 8.000,00 KM.

300 penzionera dobilo je pomoć u novcu ukupno podjeljeno 9.500,00 KM

11 penzionera besplatno je koristilo banjsko liječenje u vrijednosti od 6.050,00 KM

Uz vlastito učešće 67 penzionera koristilo je banjsko liječenje pod povoljnijim uslovima i u ratama:Banja Fojnica,Gradačac, i Olovo.

Ljetovanje na moru u Albaniji koristilo je 85 penzionera,pod povoljnijim uslovima i na rate.

Za 130 penzionera izvršena je nabavka 220 tona uglja na rate u vrijednosti 50.000,00 KM
Za 33 penzionera izvršena je nabavka 180 metara drva na rate u vrijednosti 19.000,00 KM
Svaki penzioner njih 630 korisnika dobilo je neki vid pomoći od društva penzionera u ukupnoj vrijednosti od 25.500,00 KM. U prosjeku je to 41,00 KM po penzioneru.

4.2. CRVENI KRIŽ GRADA GRAČANICA

Crveni križ Grada Gračanica u periodu od 01.01. do 31.08.2022. godine u saradnji sa Gradonačelnikom i Udruženjem penzionera Gračanica podijelo je 100 paketa hrane u mjesecu aprilu 2022. godine najugroženijim penzionerima.

Iz vlastitih resursa Crveni križ je podijelio 37 paketa hrane, 13 paketa higijene, 5000 komada pelena za jednokratnu upotrebu, 4 invalidska kolica, 9 pari štaka i 3 hodalice.

U toku je priprema za podjelu 483 paketa hrane u skladu sa Uredbom Vlade FBiH o programima podrške stanovništvu zbog rasta indeksa potrošačkih cijena.

4.3. HO.,MERHAMET“MDD FBiH, REGIONALNI ODBOR TUZLA OSNOVNI ODBOR GRAČANICA

1. U periodu od 01.01. do 31.08.2022. godine Merhamet je vršio stalnu dostavu obroka osobama starijim od 65 godina na kućni prag.

Prema evidencijama HO Merhamet za podjelu obroka evidentirano je 36 osoba životne dobi preko 65 godina.

Ukupno u navedenom vremenskom periodu licima u stanju socijalne potrebe ,dostavljeno je 5760 obroka, 1444 komada hljeba težine 800 grama, kao i suhi obroci u dane vikenda.
Vrijednost pruženih usluga za obroke je 11.520,00 KM, za hljeb 2.150,00 KM, za suhe obroke 1.056,28 KM. Ukupno je izdvojeno sredstava 14.726,28 KM .

2. Pomoć u okviru Projekta kućna pomoć i njega licima starijim od 65 godina sa područja mjesne zajednice Lukavica, mjesna zajednica Miričina i Doboj- Istoka dostavljana je u vidu higijensko prehrambenih paketa na kućni prag.
Ukupno u izvještajnom periodu dostavljen je 61 paket u vrijednosti od 3.040,26 KM .

3. U izvještajnom periodu Merhamet je podijelio 65 prehrambenih paketa osobama starije životne dobi uz potvrde o ugroženosti koje je izdavao Centar za socijalni rad Gračanica.
Ukupna vrijednost izdatih prehrambenih paketa je 2.300,00 KM .

4. Stalna briga i nabavka svega potrebnog (posteljina, garderoba, lijekovi, hrana, odvoz ljekaru, nabavka lijekova i ostale usluge) vršene su slijepim osobama starijim od 65 godina.

Osim navedenog za 20 osoba starije životne dobi pružana je pomoć u higijensko prehrambenim paketima, a koji su se nalazili na spiskovima za obrok koji im se dostavlja.

4.4. MFS-EMMAUS DOBOJ-ISTOK

Mfs-Emmaus -Prihvatni Centar Duje podrazumijeva usluge smještaja, brige i njege za najugroženije kategorije našeg društva, a samim tim i za osobe treće životne dobi.

Centar za socijalni rad daje prijedloge za uključivanje u neki od programa pomoći starim licima. i predstavlja prvi korak u procesu identifikovanja korisnika u potrebi za lica na području Grada Gračanica.

Udruženje djeluje u cilju uključivanja korisnika i pružanja usluga prema dostavljenom prijedlogu Centra za socijalni rad.

U okviru Prihvatnog Centra Duje djeluje Centar za stara i nemoćna lica. U preiodu od 01.01.2022. do 31.08.2022. godine u Prihvatni Centar Duje smješteno je ukupno osam korisnika sa područja Grada Gračanica. Od toga broja troje pripada kategoriji starih lica. U ovom izvještajnom periodu jedno staro lice smješteno je u Dom penzionera u Tuzli.

U okviru ove usluge korisnicima je omogućena primarna socijalna zaštita, medicinska njega i pomoć tokom 24 sata, radno okupaciona terapija, fizikalna terapija, socijalna i defektološka služba, stomatolog i psiholog, a sve prilagođeno mogućnostima i sposobnostima smještenih lica.

Navedeni projekti podrške i pomoći starim i iznemoglim licima realizovani su u saradnji sa Centrom za socijalni rad .

Zahvaljujući dobroj saradnji i obostranim pravovremenim odgovorima na potrebe starijih članova društvene zajednice, prisutna je efikasnost zajedničkog djelovanja.

Udruženje brigu i njegu za starije osobe sa područja Grada Gračanica pruža kroz nekoliko projekata: „Prihvatni Centar Duje“, Projekat usluge u zajednici za osobe treće životne dobi, Projekat jedan obrok dnevno, distribucija humanitarne pomoći.

Projekat kućne njege i pomoći u kući pod nazivom: Usluge u zajednici za osobe treće životne dobi ,ima za cilj da otvorenim oblikom zaštite i u skladu sa osnovnim životnim potrebama omogući medicinsku njegu i pomoć u kući osobama treće životne dobi.

Na području Grada Gračanica realizuju se posjete ove vrste prema četrnaest osoba . Kada je u pitanju realizacija kućne njege i pomoći u kući, projektni tim svakodnevnim obilascima pruža podršku po planu i programu posjeta.

Dvije patronažne medicinske sestre svakodnevno obilaze korisnike i pružaju medicinsku pomoć, kao i vanredno posjećuju po potrebi korisnike.

Pomoć u kući obuhvata dezinfekciju prostora u kojem korisnik boravi, usluge pranja i peglanja veša, usisavanje, unos ogreva, i loženje vatre, pripreme obroka, pranje posuđa, mijenjanje posteljine i dr.

Medicinske intervencije su:

lična higijena korisnika, kompletna njega nepokretnog lica, postavljanje/ izmjena nazogastrične sonde i hranjenje preko sonde teško pokretnog korisnika, dekubitus, upala pluća, tromboza, mjerenje krvnog pritiska, mjerenje glukoze u krvi, mjerenje TT, fizikalna terapija.

Projekat jedan obrok dnevno na području Grada Gračanica uspostavljen je u cilju pomoći najugroženijim građanima.

Podrazumijeva pravo na obrok jednom dnevno, šest dana u sedmici, osim nedjeljom kada se dijeli suhi obrok. Jedan obrok dnevno je relevantan za osobe starije životne dobi, koje su evidentirane u Centru za socijalni rad i kojima je pomoć neophodna.

Samom implementacijom projekta, pružena je pomoć socijalno ugroženim licima. Ovo je pozitivan primjer pozitivne saradnje vladinog i nevladinog sektora kada je u pitanju briga za najstarije i najugroženije stanovnike.

Na mjesečnom nivou podijeljeno je 4247 obroka za lica u stanju potrebe, dok na godišnjem nivou je podijeljeno 50964 obroka.

Centar za socijalni rad Gračanica i Mfs-Emmaus vršili su u kontinuitetu usaglašavanje spiskova korisnika po navedenim realizovanim projektima.

4.5. DZ GRAČANICA - CENTAR ZA MENTALNO ZDRAVLJE-CMZ

Uposlenici Centra za mentalno zdravlje u periodu od 01.01.2022. godine do 31.08.2022. godine su starim licima (osobe preko 65 godina starosti) pružili ukupno 1328 usluga.

Usluge starim licima pružali su svi članovi tima CMZ-a a koji čine spec. neuropsihijatar, psiholog, socijalni radnik, okupacioni terapeut, dipl. medicinska sestra i medicinski tehničar, svako iz svog domena rada.

Usluge koje su pružene a koje se odnose na stare osobe obuhvataju dijagnostiku i tretman od strane psihijatra ali i psihologa, kućne i druge planirane posjete, koordinirana briga u indiciranim slučajevima (teži psihički poremećaji), administracija lijekova, savjetovanje pacijenata ali i njihovih porodica s ciljem zaštite mentalnog zdravlja i prevencije mentalnih poremećaja.

Starim licima pruženo je porodično savjetovanje od strane socijalnog radnika – porodično sistemskog savjetnika, te redovno održavanje grupa okupacione terapije, izlasci u zajednicu i izleti kao i ostale usluge.

Najčešće dijagnoze zbog kojih su stara lica tretirana u Centru za mentalno zdravlje, odnose se na:

- Mentalne poremećaje uzrokovane oštećenjem i disfunkcijom mozga i tjelesnom bolešću
- Depresivni poremećaji
- Drugi anksiozni poremećaji
- Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja uzrokovani upotrebom alkohola
- Poremećaji prilagodbe.

Starim osobama je osiguran pristup programima psihosocijalne rehabilitacije koji uključuje trening socijalnih vještina, trening aktivnosti svakodnevnog života, edukacija pacijenata i porodice kao i poticanje na socijalno uključivanje pacijenata kroz proširivanje mreže socijalne podrške i upućivanje u udruženja a u svrhu što potpunije psihosocijalne rehabilitacije i povećanje nivoa učešća u zajednici.

Konačni ishod kojem teži Centar za mentalno zdravlje a i njihovi korisnici, u ovom slučaju stara lica, jeste poboljšanje kvaliteta života samih korisnika i njihovih porodica.

4.6.FZ PIO/MIO MOSTAR KAS TUZLA - POSLOVNICA GRAČANICA

Prema podacima iz 2021. godine na području grada Gračanica nalazi se 6137 penzionera. Od ovog broja starosnu penziju je ostvarilo 3029 lica, invalidsku penziju 1119 lica, a porodičnu penziju ostvarilo je 1989 lica.

5. ZAKLJUČAK

U našem okruženju postoje u manjem obimu predrasude i diskriminacija prema starijim osobama. To su prije svega negativne slike o starosti. Negativan stav o starosti izaziva negativno mišljenje o starenju a posljedica toga je negativno ponašanje prema starijima. Diskriminacija starijih osoba na temelju dobi kroz godine se ne smanjuje. To je posljedica nedovoljnog znanja o starenju.

Starost se često prikazuje i percipira kao negativno razdoblje života sa tjelesnim i psihičkim poteškoćama. Edukacija o procesu starenja i interakcija sa starijim osobama može pomoći u smanjivanju predrasuda, i da starije osobe pokušamo vidjeti kao individue, odnosno da nisu teret već potencijal društvu.

Nepovoljan odnos prema starijim osobama rezultirao je diskriminacijom osoba starije životne dobi, a osobito ako je osoba slabog zdravstvenog stanja. Svakako diskriminacija starijih osoba nije zanemariva.

Predrasude prema starijima osobama prisutne su u društvu i predstavljaju ozbiljan problem. Važno je raditi na boljoj edukaciji te uravnoteženoj medijskoj prezentaciji starenja i starosti.

Promocija prava starih ljudi je značajna za podizanje svijesti da svako, ako želi da pruži pomoć starom čovjeku, može svojim znanjem i materijalnim mogućnostima da djeluje na području socijalne zaštite.

Pored profesionalnog rada odgovarajućih institucija socijalne zaštite i zbrinjavanja, dobrovoljni rad na socijalno zaštitnom području je društveno opravdan i potreban i doprinio bi uspješnom obavljanju funkcije socijalne zaštite u društvu.

Daleko smo od uslova u kojima bi sva stara lica mogla da provedu život u sigurnosti.

Stari ljudi o kojima se brinemo osjećaju tugu, bol, dosadu, bolest i usamljenost.

Živimo u vremenu ekonomskih kriza i promjena u kojima ne mali broj starih lica su, bolesna, usamljena, ranjiva i ne mogu bez pomoći porodice i društvenih institucija da dočekaju dostojanstven kraj.

Staranje o starima kod nas je u velikoj mjeri svedeno na porodicu ,ali sve češće porodica nije u stanju da sama snosi teret te brige.

Iako smo osnovali porodice i dalje smo nečija djeca, imamo starije članove porodice kojima je potrebna naša pomoć.

Nažalost tempo života nas onemogućava da se o njima brinemo onoliko koliko bi mi željeli i onoliko koliko oni to zaista zaslužuju.

Mnogi bračni parovi poslednjih godina u potrazi za rješavanjem svoje egzistencije odlaze iz zemlje.Mnoga stara lica ostaju da žive sama.

Nije mali broj i onih starih lica koji žive u porodici i gdje ih porodica zapostavlja, ne shvatajući tešku prirodu njihove bolesti ,pogotovo kada se radi o demenciji i drugim oboljenjima ove prirode.

Problemi starosti postaju značajna društvena pojava koja zaokuplja naučnu i stručnu pažnju sociologa, socijalnih radnika, psihijatarata, psihologa.

Promjene vezane za starenje same po sebi nisu bolest, već su fiziološka i prirodna pojava.

Većina starih lica se uspješno prilagođava promjenama koje im donosi starost. Međutim, ima i starih lica kod kojih dolazi do mnogih problema socijalne i psihološke, medicinske, ekonomske i druge prirode.

Prema podacima sa junom 2022. godine na području Grada Gračanica živi 7637 starih lica.

Prema iskazanim podacima na području Grada Gračanica prisutan je proces starenja stanovništva koji će se nastaviti i u budućnosti, pa se pokazuje potreba za većom brigom i boljim organizovanjem pri rješavanju problema starih lica.